

Φροντιστήριο 4

①

Υπερδιήυση κάποιων εννοιών (που είδατε σε προηγούμενα φροντιστήρια & διαλέξεις)

- Αντίστροφη Εικόνα: Έστω συνάρτηση $f: \Omega \rightarrow \mathbb{R}$. Τότε ορίζεται η αντίστροφη εικόνα του A (μέσω της f) ως το σύνολο των στοιχείων του Ω τα οποία απεικονίζονται μέσω της f στο A .

$$f^{-1}(A) = \{\omega \in \Omega : f(\omega) \in A\}.$$

- Τυχαίες Μεταβλητές

- **Ορισμός**: Έστω οι μετρήσιμοι χώροι (Ω, Σ_Ω) και $(\mathbb{R}, \Sigma_\mathbb{R})$. Τυχαιά μεταβλητή θα ονομάζεται οιαδήποτε συνάρτηση $X: \Omega \rightarrow \mathbb{R}$ τέτοια ώστε $X \in \mathcal{A} \in \Sigma_\mathbb{R}$, τότε η αντίστροφη εικόνα του (y προ-εικόνα), μέσω της $X(\cdot)$, $X^{-1}(A) \in \Sigma_\Omega$.

- Δηλαδή οτιδήποτε μπορεί να μετρηθεί στο \mathbb{R} έχει προείδη ως εικόνα μέσω της X από κάτι που μπορεί να μετρηθεί στο Ω .

Ουσιαστικά, η τυχαιά μεταβλητή μεταεχρηματίζει ένα μετρήσιμο χώρο σ'έναν άλλο μετρήσιμο χώρο \mathbb{R} και επιτρέπει να ορίσετε νέες πιθανότητες.

- Κατανομές από μεταφορά: Οι τυχαίες μεταβλητές μεταφέρουν τις κατανομές πιθανότητας στους πραγματικούς. Αν δέσουμε τα προηγούμενα πιθανότητα σ'έναν μετρήσιμο υποσύνολο των πραγματικών, βρισκόμαστε την αντίστροφη εικόνα αυτού μέσω της τυχαιάς μεταβλητής X και αποδίδουμε σ'αυτή πιθανότητα μέσω της κατανομής P που υπάρχει ήδη στον δείκτη χώρο.

- **Ορισμός**: Έστω ο χώρος πιθανότητας $(\Omega, \Sigma_\Omega, P)$, ο μετρήσιμος χώρος $(\mathbb{R}, \Sigma_\mathbb{R})$ και η τυχαιά μεταβλητή X . Το ζεύγος P, X προσδιορίζει μοναδικά κατανομή στο \mathbb{R} , έστω $P^*(\cdot)$ που ορίζεται ως εξής:
Αν $A \in \Sigma_\mathbb{R}$ τότε $P^*(A) = P(X^{-1}(A))$

- Στήριγμα (support) μετρώσιμης

Έστω μετρώσιμη πιθανότητα P στο \mathbb{R} . Το στήριγμα (supp) αυτής είναι το μικρότερο κλειστό και πεπεσμένο υποσύνολο του \mathbb{R} στο οποίο η P αποδίδει μοναδιαία πιθανότητα.

Το στήριγμα διευκολύνει την διαδικασία περιγραφής μιας μετρώσιμης πιθανότητας στο \mathbb{R} και την απόδοση πιθανοτήτων κλειστών φερόμενων ότι ισχύει:

αν $A \in \mathcal{E}_{\mathbb{R}}$, $P(A) = P(A \cap \text{supp})$ (δείξε διαδίστα για απόδειξη)

Επίσης, χιάζομα με την κορφή σου μπορεί να πάρει το στήριγμα, μας παρέχει καχυποβολή των μετρώσιμων στο \mathbb{R} .

- ↙ Διακριτές μετρώσιμες (διακριτό supp)
- Συνεχείς μετρώσιμες (supp διάστημα ή ένωση διαστημάτων)
- ↘ Πεπεσμένες μετρώσιμες (το supp έχει δύο ή περισσότερα σημεία, διακριτό & συνεχές)

Διακριτές μετρώσιμες → διακριτό supp ως κορφή: $\text{supp} = \{x_1, x_2, \dots, x_n\}$

Πορίσμα (απόδειξη ως διαδίστα)

Μια διακριτή μετρώσιμη αποδίδει αυστηρά θετική πιθανότητα σε κάθε στοιχείο του στήριγματός της, $\text{supp} = \{x_1, x_2, \dots, x_n\}$ ήρα

$P(\{x_i\}) > 0, \forall x_i \in \text{supp}$

Μεθοδολογία

Για να περιγράψουμε μια διακριτή μετρώσιμη πιθανότητα στο \mathbb{R} , θα πρέπει:

- α. να φτιάξουμε το στήριγμα της (supp)
- β. να φτιάξουμε τις πιθανότητες που αποδίδει η κάθε μετρώσιμη σε κάθε στοιχείο του στήριγματός της

Άρα, ήρα ήρα να α, β μπορείς να υπολογίσουμε τη πιθανότητα κάθε ενδεχομένου $A \in \mathcal{E}_{\mathbb{R}}$.

Αξιόσημα, αν γνωρίζετε τα α και β τότε για να αποδείξετε ότι η κατανομή είναι διαμετρική και κανόνος ορισμένη, δε αρέει:

1. Το support της να είναι διαμετρικό
2. $\forall x_i \in \text{supp}, P(x_i) > 0$
3. $P(\text{supp}) = 1$.

Παραδείγματα Διαμετρικών κατανομών

Στο προηγούμενο κεφάλαιο ασχολήσαμε με παραδείγματα σχετικά με την κατανομή Poisson με παράμετρο λ . Για Bernoulli και Διωνυμική (binomial), υπάρχουν πολλά παραδείγματα στις διαλέξεις.

Κατανομή Poisson ως προς παράμετρο $\lambda \rightarrow \text{Pois}(\lambda)$

- Διότι:
- $\text{supp} = N = \{0, 1, 2, 3, \dots\}$
 - $P(x_i) = e^{-\lambda} \frac{\lambda^i}{i!}, i \in N, \lambda > 0$

Τα παραπάνω περιγράφουν μία κανόνος ορισμένη κατανομή P

Άρκει να ελέγξετε τις τρεις απαιτήσεις που έχουμε ως προς η κατανομή να είναι διαμετρική και κανόνος ορισμένη.

1. Το supp είναι διαμετρικό αφού είναι το σύνολο των φυσικών αριθμών (N) που ξέρουμε ότι είναι διαμετρικό σύνολο.
2. $P(x_i) > 0$ αφού $P(x_i) = e^{-\lambda} \frac{\lambda^i}{i!}$ και $\lambda > 0, i \in N$ δηλ ισχύει

$$3. P(\text{supp}) = P(N) = P(\{0, 1, 2, \dots\}) = P(x_0) + P(x_1) + P(x_2) + \dots = \sum_{i=0}^{\infty} P(x_i) = \sum_{i=0}^{\infty} e^{-\lambda} \frac{\lambda^i}{i!} =$$

$$= e^{-\lambda} \frac{\lambda^0}{0!} + e^{-\lambda} \frac{\lambda^1}{1!} + e^{-\lambda} \frac{\lambda^2}{2!} + \dots + e^{-\lambda} \frac{\lambda^n}{n!} + \dots =$$

$$= e^{-\lambda} \left(\frac{\lambda^0}{0!} + \frac{\lambda^1}{1!} + \frac{\lambda^2}{2!} + \dots + \frac{\lambda^n}{n!} + \dots \right) =$$

$$= e^{-\lambda} \sum_{i=0}^{\infty} \frac{\lambda^i}{i!} \stackrel{(*)}{=} e^{-\lambda} \cdot e^{\lambda} = e^{-\lambda + \lambda} = e^0 = 1$$

(*) Ανάπτυξη McLaurin της e^x :
 $e^x = \sum_{i=0}^{\infty} \frac{x^i}{i!}$

Υπερδιακρίση
 $i! = \begin{cases} 1, & \text{αν } i=0,1 \\ 1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot \dots \cdot i, & \text{αν } i > 0 \end{cases}$

ελέγξτε το ανάπτυξη McLaurin (όσονως $x=\lambda$)

Παραδείγματα Υπολογισμών πιθανοτήτων για την Poisson(λ)

Έστω $A \in \mathcal{E}_R$ ως $P(A)$??

π.χ.

- αν $A = (0,1) : P((0,1)) = P((0,1) \cap \text{supp}) = P((0,1) \cap \{0,1,2,\dots\}) = P(\emptyset) = 0$

- αν $A = \{0,1\} : P(\{0,1\}) = P(\{0,1\} \cap \text{supp}) = P(\{0,1\} \cap \mathbb{N}) = P(\{0,1\} \cap \{0,1,2,\dots\}) = P(\{0,1\}) = P(\{0\} \cup \{1\}) \stackrel{\text{add}}{=} P(\{0\}) + P(\{1\}) = e^{-\lambda} \frac{\lambda^0}{0!} + e^{-\lambda} \frac{\lambda^1}{1!} = e^{-\lambda} + \lambda \cdot e^{-\lambda} = e^{-\lambda} (1 + \lambda)$

- αν $A = \{x \in \mathbb{R} : x^2 = 1\} = \{-1, 1\}$
άρα $P(\{x \in \mathbb{R} : x^2 = 1\}) = P(\{-1, 1\}) = P(\{-1, 1\} \cap \text{supp}) = P(\{-1, 1\} \cap \mathbb{N}) = P(\{1\}) = \lambda \cdot e^{-\lambda}$

- αν $A = \mathbb{Z}$ ή $A = \mathbb{Q}$ τότε
 $P(A) = P(\mathbb{Z}) = P(\mathbb{Z} \cap \mathbb{N}) = P(\mathbb{N}) = P(\text{supp}) = 1$
ομοίως $P(A) = P(\mathbb{Q}) = P(\mathbb{Q} \cap \mathbb{N}) = P(\mathbb{N}) = P(\text{supp}) = 1$

Note: ισχύει $\mathbb{N} \subseteq \mathbb{Z} \subseteq \mathbb{Q} \subseteq \mathbb{R}$

Παρατηρούμε ότι χρησιμοποιώντας το supp και το $P(\{i\})$ που μας δόθηκε μπορούμε να υπολογίσουμε πιθανότητες σε οποιοδήποτε διάστημα των πραγματικών $\in \mathbb{R}$. Κάποια πιο περίπλοκα παραδείγματα:

- Αν $A = (-2, -1) \cup (1, 3/2) : P((-2, -1) \cup (1, 3/2)) = P[(-2, -1) \cup (1, 3/2) \cap \text{supp}] = P[(-2, -1) \cup (1, 3/2) \cap \{0, 1, 2, \dots\}] = P(\emptyset) = 0$

Δηλαδή, η μαθηματική Poisson προσφέρει μερικές πιθανότητες όπως το $\{i\}$.

- Αν $A = (-2, -1) \cup [1, 3/2)$ να δώσει η πιθανότητα του A, $P(A)$;

$$P((-2, -1) \cup [1, 3/2)) = P\left[\left((-2, -1) \cup [1, 3/2)\right) \cap \{0, 1, 2, \dots\}\right] = P(\{1\}) = e^{-\lambda} \cdot \frac{\lambda^1}{1!} = \lambda e^{-\lambda}$$

Αν η παράμετρος $\lambda = \frac{1}{2}$ τότε $\Rightarrow P(\{1\}) = \frac{1}{2} \cdot e^{-1/2}$

- Ποια είναι η πιθανότητα $P((-2, -1) \cup [1, 3])$??

επειδή $A = (-2, -1) \cup [1, 3]$

άρα προσδεμένη

$$P(A) = P((-2, -1) \cup [1, 3]) = P\left[\left((-2, -1) \cup [1, 3]\right) \cap \{0, 1, 2, \dots\}\right] = P(\{1, 2, 3\})$$

$$= P(\{1\} \cup \{2\} \cup \{3\}) = P(\{1\}) + P(\{2\}) + P(\{3\}) =$$

$$= e^{-\lambda} \frac{\lambda^1}{1!} + e^{-\lambda} \frac{\lambda^2}{2!} + e^{-\lambda} \frac{\lambda^3}{3!} =$$

ώστε: $3! = 1 \cdot 2 \cdot 3 = 6$
 $2! = 1 \cdot 2 = 2$

$$= e^{-\lambda} \lambda + e^{-\lambda} \frac{\lambda^2}{2} + e^{-\lambda} \frac{\lambda^3}{6} = \lambda \cdot e^{-\lambda} \left(1 + \frac{\lambda}{2} + \frac{\lambda^2}{6}\right)$$

Αν π.χ. $\lambda = 1$ τότε $P(A) = P((-2, -1) \cup [1, 3]) = e^{-1} \left(1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{6}\right) = \frac{10}{6} \cdot \frac{1}{e}$

Qs: Πόσες παρανοήτες Poisson υπάρχουν??

Απάντηση

Μπορούν να υπάρξουν τόσες παρανοήτες Poisson όσες και οι δυνατές τιμές που μπορεί να πάρει το λ στο διάστημα $(0, +\infty)$.

Ενδεώς, θα προηγήσει να παραδείγματα κυμάτων στην ομογένεια παρανοήτων Poisson με παράμετρο λ .

Γενικότερα, στο στατιστικό πρόβλημα αν χωρίσουμε σε ποια ομογένεια κυμάτων η ελάχιστη παρανοήτη (π.χ. Poisson) τότε πρέπει να βρούμε την παράμετρο της (λ). Ενδεώς, τα πρόβλημα εύρεσης της άγνωστης παρανοήτης διαχέεται σε πρόβλημα εύρεσης της άγνωστης παράμετρος.

Κατανομές πιθανότητας ελασ προχρηματίας (IP)

Πολλές φορές υπάρχει δυσκολία περιγραφής τόσο των διακριτών κατανομών αλλά κυρίως των συνεχών και κεντρών κατανομών.

Για τον λόγο αυτό, χρειάζομαστε πιο "οικείες" έννοιες, προσιότερα να περιγράψουμε μία κατανομή. Η πρώτη έννοια που συναντάμε είναι αυτή της Αθροιστικής συνάρτησης.

Αθροιστική συνάρτηση κατανομής (cumulative distribution function - cdf)

► **Ορισμός:** Έστω κατανομή πιθανότητας IP επί του \mathbb{R} . Η αθροιστική συνάρτηση της κατανομής (cdf) είναι η $F: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ που ορίζεται ως:

$$F(x) := P((-\infty, x]) , \forall x \in \mathbb{R}$$

Εφόσον $(-\infty, x] \in \mathcal{E}_{\mathbb{R}}$, τότε η $P((-\infty, x])$ υπάρχει και είναι ναύως ορισμένη, που σημαίνει ότι ορίζεται για οποιαδήποτε κατανομή πιθανότητας και την κατανομή αυτής.

π.χ. Ευρωπαϊκή κατανομή στο 0

$$P(\{0\}) = 1, \text{supp}(P) = \{0\}$$

$$\text{Έχουμε ότι } F(x) = P((-\infty, x]) = P((-\infty, x] \cap \{0\}) =$$

$$= \begin{cases} P(\emptyset) & , \text{αν } x < 0 \\ P(\{0\}) & , \text{αν } x \geq 0 \end{cases} = \begin{cases} 0 & , \text{αν } x < 0 \\ 1 & , \text{αν } x \geq 0 \end{cases}$$

Γράφημα cdf

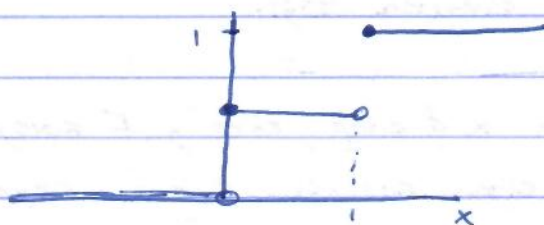
n.x. $\text{Ber}(q)$ ως Bernoulli με παράμετρο q

- $\text{supp}(\text{Ber}) = \{0, 1\}$
- $P(\{0\}) = 1 - q$, $P(\{1\}) = q$

$$F(x) = P((-\infty, x]) = P((-\infty, x] \cap \text{supp}) = P((-\infty, x] \cap \{0, 1\}) =$$

$$= \begin{cases} P(\emptyset), & x < 0 \\ P(\{0\}), & 0 \leq x < 1 \\ P(\{0, 1\}), & x \geq 1 \end{cases} = \begin{cases} 0, & x < 0 \\ 1 - q, & 0 \leq x < 1 \\ 1, & x \geq 1 \end{cases}$$

Παράγντα cdf

Ιδιότητες

- f_n φθίνουσα
- $\lim_{x \rightarrow -\infty} F(x) = 0$, $\forall x < 0$
- $\lim_{x \rightarrow +\infty} F(x) = 1$, $\forall x \geq 1$

Παρατηρούμε ότι και εφόσον δύο προηγούμενα παραδείγματα, οι cdf είναι αύξουσες, συνεχείς σε ολόκληρα, αλλά είναι παντού συνεχείς από δεξιά.

Θεώρημα Χαρακτηρισμού

Αν η , P μετρονομή πιθανότητας στο \mathbb{R} και $F: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, η αθροιστική της P , τότε η F ικανοποιεί τις εξής ιδιότητες:

1. Η F είναι αύξουσα (δηλ $x_1 < x_2 \Rightarrow F(x_1) \leq F(x_2)$)
2. $\lim_{x \rightarrow -\infty} F(x) = 0$, $\lim_{x \rightarrow +\infty} F(x) = 1$
3. Η F είναι από δεξιά συνεχής (δηλ $\forall x \in \mathbb{R}$, $\lim_{y \rightarrow x^+} F(y) = F(x)$)

Αντίστροφα, αν κάποια $F: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ ικανοποιεί τις ιδιότητες 1, 2, 3 τότε είναι η αθροιστική συνάρτηση (cdf) μοναδικής μετρονομής πιθανότητας P στο \mathbb{R} .

- Σε κάθε μεταβολή ιδιοτιμής P αντιστοιχεί μοναδική χαρακτηριστική συνάρτηση F και σε κάθε συνάρτηση F που ικανοποιεί τις ιδιότητες 1, 2, 3 αντιστοιχεί μοναδική μεταβολή P . Αυτό σημαίνει ότι η F αναπαριστά "ένση" της P . Οπότε,
 - ⊗ μέσω της F μπορούμε να βρούμε τις ιδιοτιμές που αποδίδει η P
 - ⊕ οι ιδιοτιμές της P θα πρέπει να αντανakωθούν σε σχέσεις ιδιοτιμών της F .

Κάποια κρίσιμα περιπτώσεις που προκύπτουν και αποδεικνύονται στις διαλέξεις είναι τα εξής:

- Πρόταση: Αν $x_0 \notin \text{supp}$, τότε η F συνεχής στο x .
 Δηλαδή, η F είναι συνεχής εντός στήριγματος.
 Αυτό προκύπτει από αποδεικνύεται ότι η F συνεχής στο x αν $P(\{x\}) = 0$. Οπότε, ιδιότητα, η F συνεχής στο x αν $P(\{x\}) = 0$.
 Ομοίως, στις διακριτές μεταβολές, σε κάθε στοιχείο x του supp αποδίδεται αυστηρά θετική ιδιοτιμή. Άρα, η F είναι συνεχής στα σημεία x όπως παρατηρήσαμε νωρίτερα. Επομένως, παρατήρησε στο επόμενο πρόταση.
- Πρόταση: Αν η P διακριτή μεταβολή, η F θα είναι συνεχής σε κάθε στοιχείο του στήριγματος (supp) της μεταβολής.
- Μπορεί να αποδειχθεί ακόμη:
 - η F σταθερή εντός στήριγματος (supp)
 - η F γνησίως αύξουσα εντός του στήριγματος

Άσκηση

Poisson από Μεταφορά

Έστω η κατανομή P με $\text{supp} P = \{0, 1, 2, \dots\}$ και $P(x) = e^{-\lambda} \frac{\lambda^x}{x!}$ για $x \in \text{supp} P$, όπου $\lambda \in (0, +\infty)$.

Έστω η τυχαία μεταβλητή $X: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ όπου $X(x) = -x$

1. Να βρεθεί το εστιακό της P^* από Μεταφορά.

Χρησιμοποιώντας τον ορισμό της μεταφοράς από Μεταφορά έχουμε ότι:

$$P^*(A) = P(X^{-1}(A)) \quad \forall A \in \mathcal{E}_{\mathbb{R}}$$

$$\Rightarrow P^*(\{x\}) = P(X^{-1}(\{x\})) = P(\{x\}) = e^{-\lambda} \frac{\lambda^x}{x!} > 0$$

από ορισμό της μεταφοράς από ορισμό της κατανομής Poisson

Συνεπώς, σε κάθε στοιχείο του πεδίου $\{\dots, -2, -1, 0\}$ αποδίδεται αυστηρά θετική πιθανότητα.

Επίσης

$$P^*(\{\dots, -2, -1, 0\}) = P(X^{-1}(\{\dots, -2, -1, 0\})) = P(\{0, 1, 2, \dots\}) = P(\text{supp} P) = 1$$

άρα έπεται $P^*(\{\dots, -2, -1, 0\}) = 1$ τότε $\text{supp} P^* = \{\dots, -2, -1, 0\}$

2. Να βρεθεί η P^*

Επίσης $\text{supp} P^* = \{\dots, -2, -1, 0\}$ τότε η $P^*(x) = e^{-\lambda} \frac{\lambda^{|x|}}{|x|!}$

3. Να βρεθεί η αθροιστική ανάρτηση της κατανομής P^* .

Η αθροιστική ανάρτηση της P^* θα οριστεί ως:

$$F_{X_i}(x) := P^*((-\infty, x]) \quad , x \in \mathbb{R}$$

$$\text{όπου} \quad P^*((-\infty, x]) = P^*((-\infty, x] \cap \text{supp } P^*)$$

Σταματίνουμε τις εξής περιπτώσεις:

$$\begin{aligned} x > 0, \quad F_{X_i}(x) &= P^*((-\infty, x] \cap \text{supp } P^*) = P^*((-\infty, x] \cap \{\dots, -2, -1, 0\}) = \\ &= P^*(\text{supp } P^*) = 1 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} -1 \leq x < 0, \quad F_{X_i}(x) &= P^*((-\infty, x] \cap \text{supp } P^*) = \\ &= P^*(\text{supp } P^* - \{0\}) = P^*(\text{supp } P^*) - P^*(\{0\}) = \\ &= 1 - P^*(\{0\}) \end{aligned}$$

↳ Note! Αν $A \supset B$ τότε
 $P(A - B) = P(A) - P(B)$

$$\begin{aligned} -2 \leq x < -1, \quad F_{X_i}(x) &= P^*((-\infty, x] \cap \text{supp } P^*) = \\ &= P^*(\text{supp } P^* - \{0\} - \{-1\}) = 1 - P^*(\{0\}) - P^*(\{-1\}) \end{aligned}$$

Επομένως, $F_{X_i}(x) = \begin{cases} 1, & x \geq 0 \\ 1 - \sum_{i=0}^{\lfloor x \rfloor} P^*(\{i\}), & x < 0, i \in \text{supp } P^* \end{cases}$
 cdf ως P^*

όπου $\lfloor x \rfloor$ ο μεγαλύτερος αληθινός ακέραιος (ή μηδέν) μικρότερος ή ίσος του x

π.χ. $x = -2.75$ τότε $\lfloor x \rfloor = \lfloor -2.75 \rfloor = -3$

Άσκηση

Έστω η υαζαροειής P με $\text{supp } P = \{0, 1, 2, \dots\}$ και $P(\{x\}) = e^{-\lambda} \frac{\lambda^x}{x!}$ για $x \in \text{supp}$, όπου $\lambda \in (0, +\infty)$.

Έστω η τυχαία μεταβλητή $X_2: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ όπου $X_2(x) = x^2$.

1. Να βρεθεί το εύρος της P^* από μετασχημα.
2. Να βρεθεί η P^*
3. Να βρεθεί η αδροιοειής συνάρτηση της P^* .